

2023-03-25

Verksamhetsberättelse för 2023

Organisation

Medlemmar

Under 2023 har följande 27 medlemmar (kommuner, företag och organisationer) varit med i Lygnerns vattenråd.

Betalande medlemmar

Bollebygds kommun
Borås stad
Härryda kommun
Kungsbacka kommun
Marks kommun
Flügger AB

Övriga medlemmar

Agenda Enviro AB
Firma Consort
Hulta gård
Hulta kraftstation
LRF Borås kommungrupp
LRF Härryda kommungrupp
LRF Kungsbacka kommungrupp
Lygnerregionens Fiskevårdsområdesförening
Marknadsplats Sjuhärad
Naturskyddsföreningen i Mark

Naturskyddsföreningen i Kungsbacka
Nolåns fiskevårdsområdesförening
Storåns övre fiskevårdsområdesförening
Strömme Naturbrukscentrum
Sveriges Sportfiske- och fiskevårdsförbund
Sällskapet Sportfiskare i Göteborg
Sätilla Hembygdsförening
Sätilla Socken Byalag
Södra, Marks skogsbruksområde.
Vattenfall AB
Viaredssjöns fiskevårdsområdesförening

Ledamöter och ersättare i styrelsen

Annika Carlsson, ordförande (Kungsbacka kommun)
Ragnar Nilsson, vice ordförande (Marks kommun)
Göran Augustsson (Bollebygds kommun)
Bo-Göran Gunnarsson (Borås Stad)
Roger Persson (LRF)
Gunilla Johansson (Södra)
Lars-Bruno Johansson (Sällskapet Sportfiskare i Göteborg)
Agneta Granberg, ersättare (Härryda kommun)
Mats Hägglund, ersättare (Strömme Naturbrukscentrum)

Valberedning

Axel Storckenfeldt, Kungsbacka kommun (sammankallande), Pelle Pellby, Marks kommun och Henrik Arnesson, LRF Kungsbacka.

Ekonomisk förvaltare och revisorer

Bokföring och redovisning har skötts av Kungsbacka kommun genom Emili Andersson. Kassör har varit Peter Nolbrant, BioDivers Naturvårdskonsult. Revisorer har varit Ulf Persson, Kungsbacka kommun och Göran Olausson, Södra. Ersättare har varit Jimmy Grinsvall, LRF Mark och Jan-Eric Knutas, Kungsbacka kommun.

Sekreterare

Sekreterarskapet har skötts av Peter Nolbrant, BioDivers Naturvårdskonsult.

Kontaktperson länsstyrelsen

Steffi Gottschalk och Patric Ceder har varit kontaktpersoner från länsstyrelserna i Västra Götaland och Halland.

Vattenrådets verksamhet

Styrelsemöten och arbetsmöten

Sex [styrelsemöten](#) har skett under året.

Årsmöte och medlemsmöte

Årsmöte ägde rum på Bruket i Wiared i Borås kommun den 11 maj. [Protokoll, beslutad budget, verksamhetsplan](#) ligger på vattenrådets hemsida.

Efter årsmötet redovisades resultatet från den samordnade recipientkontrollen för 2022 av Medins AB. Därefter visade Elisabeth Thysell från länsstyrelsen i Halland film och berättade om det spännande och starkt hotade havsnejonögat. Mötet avslutade med en genomgång av pågående projekt samt diskussion om verksamheten. [Minnesanteckningar](#) från samtalen ligger på vattenrådets hemsida.

Projekt

Projekt Flodpärlmusslans status i Rolfsåns avrinningsområde

Projektet är pågående under åren 2022 till 2025. Det bekostas av LOVA-bidrag på 407 680 kr. Syftet är att kartlägga förekomsten av flodpärlmussla och ta fram en förvaltningsplan för att rädda musslan i vattensystemet. Arbetet genomförs av Sportfiskarna. Inventeringar och insamling av vävnad för DNA-analys har slutförts under året. Elprovfiske för att undersöka infektionsgrad av mussellarver på lax- och öringungar har påbörjats under året. Inbjudan till stormöte den 12/3 2024 om flodpärlmussla och förvaltningsplan för alla intresserade har skickats ut. Mer information finns på [vattenrådets hemsida](#).

Biologisk återställning i Sörån och Nolån

Åtgärder för att återställa rensande botten har gjorts i en återstående sträcka i Sörån nedströms reningsverket i Olsfors, samt i Kesebolsbäcken som är biflöde till Nolån i Bollebygd. Allmänheten fick möjlighet att medverka under öppet hus vid Sörån den 3/9. Kesebolsäcken ingick även i en utomhusdag för klasser på Gaddenskolan där de fick arbeta med biotopvård den 19/9. Projektet har bekostats genom LOVA-bidrag på 244 800 kr och har [slutredovisats](#). Arbetet har genomförts av WaterCircle.

Förstudie av åtgärder i Nordån och Nolån

Förstudien innebär att undersöka behov av åtgärder längs Nordån och de övre delarna av Nolån samt kontakter med markägare för att höra deras intresse av åtgärder. De flesta markägare är intresserade. Arbetet har slutförts och slutredovisats under 2023.

Förstudien har bekostats med LOVA-bidrag med en summa på 176 000 kr. Arbetet har genomförts av WaterCircle.

Genomförande av åtgärder i Nordån och Nolån (fortsättning på ovanstående projekt)

Samtal har skett med länsstyrelsen om möjligt bidrag för att fortsätta med åtgärder vilket resulterat i att projektet blev uppsatt på prioritetslista för 100 % bidrag.

Inventering av vägövergångar

Inventering av vandringshinder ska ske vid alla vägövergångar i avrinningsområdet. Sex vägtrummor i biflöden till Nolån har åtgärdats för bättre passerbarhet och ytterligare två ska åtgärdas. Projektet löper under 2023-2025 och bekostas av LOVA-bidrag 423 000 kr. Arbetet har skett genom Circle of Fishing.

Vattnet i skolan

Vattenrådet beviljades 400 000 kr genom Leader Sjuhärad. Under året har en utomhusdag för två klasser på Gaddenskolan genomförts tillsammans med Skolbäcken den 19/9 samt uppföljning och lärarplanering efter dagen den 24/10. Under utomhusdagen fick eleverna även arbeta med biotopvård i Kesebolsbäcken. En film om projektet har tagits fram som ligger på [hemsidan](#) där även övrigt material även finns. Ansökan om ytterligare medel från Leader Sjuhärad har pågått i slutet av året. Möte med samtliga lärare har skett på både Gaddenskolan och Sandaredsskolan inför arbetet de kommande åren. Intresset har varit stort. Projektet löper under 2023-2026 och sker i samarbete med Sportfiskarnas Skolbäcken.

Information och kontakter

Allmänhetens medverkan

Inbjudan gjordes till allmänheten i samarbete med Bollebygds kommun till öppet hus och medverkan vid biotopåtgärder i Sörån den 3/9. Några få deltog under dagen.

Presentation av vattenrådet

En ny Powerpointpresentation om vattenråd har tagits fram inför presentation för kommunpolitiker tillsammans med Viskan vattenråd inför viskning för KS i Marks kommun 2024. En [presentation som handlar om Lygnerns vattenråd](#) har även lagts på hemsidan.

Informationsbrev

[Informationsbrev](#) till medlemmarna skickades ut i januari.

Hemsida

Hemsidan <https://lygnernsvattenrad.se> har underhållits under året.

Mailutskick

Inbjudningar och information har skickats ut via en maillista med kontaktpersoner för medlemsorganisationerna.

Remisser och skrivelser

Följande remisser och skrivelser har skickats under året.

Skrivelse till klimat- och miljöministern om neddragning av kalkningsverksamhet. [2023-05-29](#)

Utdrag: Vattenrådet med alla sina medlemsorganisationer uppmanar å det starkaste: Säkerställ att tillräckligt med medel avsätts för kalkning och uppföljning av kalkningsverksamheten.

Yttrande över Vattenfall Vattenkraft AB:s ansökan om omprövning för moderna miljövillkor vid Bosgårdens och Apelnäs kraftverk, M 3472-22 och M 3467-22. [2023-06-29](#)

Utdrag: Vattenrådet är oroat för att de åtgärder som föreslås inte är tillräckliga för att uppfylla moderna miljövillkor och för att kunna återställa den biologiska mångfalden och skapa livskraftiga populationer av de arter som varit på nedgång under en längre period.

De konkreta synpunkter som vattenrådet vill framföra är:

- En passerbarhet för nedsimmande fisk på 73 % per kraftverk som anges i en referens är oacceptabelt. Den kumulativa effekten på dödligheten är för stor för att återfå livskraftiga populationer av exempelvis lax, öring och flodpärlmussla som behöver täta öringpopulationer. Det behövs bättre lösningar med förslagsvis låglutande betagaller på 13 mm samt bra placering och flyktväg (för alla förekommande fiskstorlekar) som är öppen året runt så att överlevande av nedvandrande lax, öring och ål i stort sett blir 100 %. Detta har lyckats vid andra kraftverk som vid Hertingen i Åtran.
- Älyngeluppvandring behöver säkerställas med bästa teknik.
- Anlockning av insteg till befintligt omlöp behöver förbättras så att fisken bättre hittar vägen in i naturfåran. Det har visat sig att dagens 0,6 m³/s och klunkning inte fungerar för vandringsfisk utan behöver ökas.
- Vattenflödet i naturfåran behöver öka till minst 0,9 m³/s eller tillrinningen i ån när flödet är mindre.
- Under perioden 15 september till 31 oktober behövs ett markant högre minivattenflöde i naturfåran, förslagsvis 2 m³/s men helst högre.
- Biotopvårdande åtgärder i naturfåran.
- Det behöver finnas ett väl fungerande kontrollprogram för att kunna följa upp- och nervandring av fisk samt tillståndet i naturfåran.

Yttrande över ansökan om omprövning för moderna miljövillkor enligt miljöbalken vid Ålgårda kraftverk. Målnr: M 3423-22 [2023-08-23](#)

Utdrag: Det är därför viktigt att se till att både upp- och nervandring av fisk fungerar optimalt förbi kraftverket. Man får därför inte spara på ansträngningarna vid miljöanpassningarna av kraftverken eftersom de tillstånd som ges och åtgärder som görs nu kommer att gälla under lång tid. Vi anser också att försiktighetsprincipen bör gälla om det föreligger osäkerheter kring effekterna. Med de små populationer

som finns av vissa arter har vi inte råd att göra fel och fastna i anpassningar som visar sig inte vara tillräckliga för att återskapa livskraftiga population av havsvandrande fisk och musslor.

De konkreta synpunkter som vattenrådet vill framföra är:

- Det behöver finnas lösning så att det hela tiden släpps på vatten så det rinner minst 2 m³/s i Rolfsån, även då kraftverket stängs av.
- Minivattenföringen skall inte sänkas, utan genom att nyttja dämmningsmöjligheten i Lygnern skall vatten sparas för att hålla minivattenföringen.
- Det behövs lösningar med förslagsvis låglutande betagaller på 13 mm samt bra placering och flyktväg (för alla förekommande fiskstorlekar) som är öppen året runt så att överlevande av nedvandrande lax, öring och ål i stort sett blir 100 %. Detta har lyckats vid andra kraftverk som vid Hertingen i Åtran.
- Älyngeluppvandring behöver säkerställas med bästa teknik.
- Det behöver kontinuerligt rinna vatten i torrfåran så att det återigen finns en biotop för öring mm.
- Det behöver finnas ett väl fungerande kontrollprogram för att kunna följa upp- och nervandring av fisk samt tillståndet i naturfåran.

Yttrande över Granskningshandling Dnr PLAN.2020.693 Smälteryd, del av Lygnersvider 1:29 Sättila, Marks kommun, Västra Götalands län SAMRÅDSREDOGÖRELSE [2023-09-20](#)

Utdrag: I handlingen beskrivs att det behöver ske erosionskydd längs vattendraget..... Minskad sedimenttransport kan innebära att uppbyggnaden av deltat minskar varvid vågerosionen från sjön tar överhand och deltat bryts ner och efterhand minskar. Vi kan inte säga något om riskerna i detta enskilda fall men vi vill uppmärksamma dessa samband och att man behöver belysa och analysera detta i miljökonsekvensbeskrivning. Om erosionskydd ska göras bör inte onaturlig sprängsten användas utan med andra metoder där man använder trädstammar och rotmassor vilket skapar mer turbulenta flöden och dessutom naturliga gömställen som gynnar vattenlivet.

Yttrande över Detaljplan för Bollebygd, Fjällastorp 3:6 m.fl., Fjällastorp [2023-10-26](#)

Utdrag:

- I naturvärdesbedömningen är inte naturvärden i Kesebolsbäcken nedströms området undersökta. Detta är anmärkningsvärt eftersom det är uppenbart att bäcken kommer att påverkas av dagvatten och man idag brukar ta hänsyn till vattnets väg i landskapet.
- I planbeskrivningen (bäcken kallas här för öppet dike, Figur sid. 22) nämns inte vilka konsekvenserna blir på naturvärden av bäckens påverkan nedströms området.
- Länsstyrelsens beslut till Lygnerns vattenråd om anmälan om vattenverksamhet 2023-02-27 i Kesebolsbäcken tas inte upp (Dnr 535-2923-2023) som ett underlag (Bilaga 2).
- I dagvattenutredning och planbeskrivning finns beräkningar på att det blir mycket höga flöden i Kesebolsbäcken. Det finns dock ingen jämförelse med dagens flöden och vilka konsekvenser de ökade flödena kommer att få för bäcken.
- Vattenförekomsten Nolån (SE639988-130661) har en otillfredsställande status vilket förutom konnektivitetsproblem grundar sig på låga tätheter av fisk, långt under referensnivån. Detta nämns inte i planbeskrivningen, vad vi kan se. Små biflöden som Erikstorpsbäcken och Kesebolsbäcken har ofta mycket stor betydelse för åns reproduktion och uppväxt av öring. Bäckarna kan därför ha stor betydelse för möjligheten att uppnå god status i Nolåns huvudfåra. De har även betydelse för att uppnå miljömålet Levande sjöar och vattendrag.

Vi anser att:

- Både naturvärdebedömning och planbeskrivning behöver kompletteras så att Kesebolsbäckens hela sträckning bedöms. Bedömningen behöver även göras i ett helhetsperspektiv i förhållande till Nolån och dess fastställda miljökvalitetsnorm.
- En konsekvensbeskrivning för bäcken behöver göras. Resultatet av detta behöver påverka detaljplanens utformning, särskilt vad gäller dagvattenhantering.
- Mängden dagvatten i Kesebolsbäcken behöver begränsas så långt som möjligt. Detta sker i största möjligaste mån genom lokalt omhändertagande av dagvattnet. Det vatten som eventuellt inte kan tas om hand lokalt behöver fördröjas i en tillräckligt stor fördröjningsdamm som minskar flödestopparna till en för bäcken acceptabel nivå.
- Man behöver dessutom ta hänsyn till klimatförändring och framtida prognoser av nederbördsökning (20-30 % i slutet av detta århundrade för Västra Götaland).

Synpunkter på SAMÅRDSUNDERLAG: UNDERLAG FÖR AVGRÄNSNINGSSAMRÅD ENLIGT 6 KAP. MILJÖBALKEN ÖKAT UTTAG AV VATTEN FRÅN LYGNERN SAMT INTAGSANORDNING OCH INTAGSLEDNING [2023-11-12](#)

Utdrag: Vattenrådet är orolig för konsekvenserna av det ökade vattenuttaget och trycker på vikten av att säkerställa tillräckligt höga flöden för livet i Rolfsån. Tillfällen med låga flöden (även enstaka) under sommaren kan orsaka skador på skyddsangelägna arter som havsnejonöga, flodpärlmussla, lax och öring. Mycket åtgärder i form av vandringsvägar och biotopåtgärder har gjorts och kommer att göras för att rehabilitera vattensystemet och dess biologiska mångfald.

Det är även viktigt att se till att vattenståndshöjningar varken skapar problem för lantbrukare eller tillförsel av näringsämnen, gödsel mm till sjön.

Svar över Vattenfall Vattenkraft AB:s bemötande av inkomna synpunkter kring Bosgårdens och Apelnäs kraftverk, M 3472-22 och M 3467-22 [2023-12-07](#)

Utdrag: Lygnerns vattenråd håller fast vid tidigare lämnade synpunkter. Då omprövningarna i Rolfsåns vattensystem är bland de första som genomförs i Sveriges NAP och kan bli prejudicerande och dessutom kommer att gälla för lång tid framåt, är det mycket viktigt att oberoende limnologiskt kunniga experter bedömer om de åtgärder som planeras är tillräckliga för att återskapa långsiktigt livskraftiga populationer av havsvandrande arter samt av hotade arter som lever i vattensystemet som flodpärlmussla.

Samordnad recipientkontrollen

Under 2023 utfördes fysikaliska-kemiska undersökningar enligt kontrollprogrammet. SSG och Medins Havs och vattenkonsulter har haft uppdraget att genomföra recipientkontrollen och ta fram årsrapporten. Länsstyrelserna har svarat för uppföljningen av kalkningen. Årsrapporten för recipientkontrollen 2023 kommer att finnas utlagd på Lygnerns vattenråds [hemsida](#).

Upphandling för perioden 2024-2027 har genomförts med hjälp av upphandlingsenheten i Borås stad. Medins Havs och vattenkonsulter med SSG som underkonsult för analyser vann upphandlingen och avtal tecknas.

Annika Carlsson
Ordförande

Ragnar Nilsson
Vice ordförande

Bo-Göran Gunnarsson

Agneta Granberg

Roger Persson

Gunilla Johansson

Lars-Bruno Johansson

Mats Hägglund

Göran Augustsson